

Studeren met Open Bijbel

Bijbelstudie sectie voor de wat meer gevorderde Bijbellezer

De brief aan de Galaten

6. Vrijheid in Christus

De Joden zagen in de wet van Mozes de noodzakelijke beteugeling van de natuurlijke driften in de mens, en een onmisbare discipline om een heilige levenswijze te kunnen aanleren. Alleen door zich hieraan te onderwerpen, en de voorschriften nauwkeurig in acht te nemen, zou het volk Israël Gods roeping waardig zijn en zijn zegen mogen verwachten.

Voor Paulus echter heeft de wet haar tijd gehad. Gedurende het tijdperk vóór Christus' komst heeft zij haar functie in meer dan één opzicht vervuld, door Israël enigermate te beschermen tegen heidense invloeden en het volk te bewaren in voorbereiding op Zijn verschijning. Nu er door Hem een nieuwe heilstijd is gekomen, worden gelovigen in Hem uit hun boeien bevrijd om de vrijheid te genieten van een leven in de Geest..

De wet van Mozes heeft voor Paulus een belangrijke heilshistorische functie vóór Christus' verschijning vervuld, in de geestelijke ontwikkeling van Gods verbondsvolk: "Maar voordat dit geloof kwam, werden wij onder de wet in verzekerde bewaring gehouden met het oog op het geloof, dat geopenbaard zou worden" (Gal 3:23). Een letterlijke vertaling van de uitdrukking "in verzekerde bewaring" is "opgesloten onder de bewaking door de wet" (vert. P. Canisius). Het eerste van deze twee woorden (Grieks *sug'kleio*) komt in het vorige vers voor met betrekking tot de zonde: "alles besloten onder de zonde", en is een technische term voor 'opsluiten', 'in bewaring houden'. Het tweede woord is een militaire term: 'te bewaken'; zoals in 2 Korintiërs 11:32: "In Damascus liet de stadhouder van koning Aretas de stad van de Damascenen bewaken, om mij te grijpen." De achtergrond van dit beeld van Paulus is een gevangenis, met de Wet als cipier. In vroegere tijden had de wet van Mozes Israël moeten beschermen voor afgoderij en de buitensporigheden van de heidenwereld. Voor geestelijk volwassenen echter zouden haar strenge voorschriften een

ergerlijke sleur worden, zodat Petrus, tijdens de vergadering in Jeruzalem, zijn protest tegen de wetgetrouwe partij liet horen met zijn verwijt: “wat stelt u God op de proef door een juk op de hals van de discipelen te leggen, dat noch onze vaders, noch wij hebben kunnen dragen?” (Hand 15:10).

Een oppasser en voogd

Zo belangrijk is het dat christenen zouden inzien hoe diepgaand de verandering in de heilseconomie is, die met Christus' komst is gekomen, dat Paulus zijn uitleg van de beperkingen van de wet van Mozes voortzet met een tweede illustratie: “De wet is dus een tuchtmeester voor ons geweest tot Christus, opdat wij uit geloof gerechtvaardigd zouden worden. Nu echter het geloof gekomen is, zijn wij niet meer onder de tuchtmeester” (Gal 3:24,25). Dit woord ‘tuchtmeester’ (Grieks *paidago'gos*), dat in de meeste vertalingen voorkomt, is geen exacte vertaling, aangezien wij in de huidige samenleving geen equivalent van deze functie kennen. In de Griekse wereld was de *paidago'gos*, geen leraar (pedagoog), zoals dikwijls wordt verondersteld. En in de samenhang in Galaten zou het misleidend zijn te denken aan de educatieve functie van de wet (zoals, bijvoorbeeld, wordt gedaan in Psalm 119). Hij was een huisslaaf, die belast was met de zorg voor een jongen, en droeg de verantwoordelijkheid voor zijn opvoeding, gedrag en geestelijke en lichamelijke ontwikkeling. Vaak was hij gekozen omdat zijn leeftijd of een lichamenlijk kwaal hem ongeschikt maakte voor handenarbeid. Het toezicht van zo'n strenge oppasser zou voor een opgroeiende jongen op den duur vervelend en hinderlijk worden, en hij zou verlangen naar de tijd dat hij niet meer onder zijn constante hoede zou zijn. Alsof deze illustraties van de belemmerende invloed van de wet van Mozes niet duidelijk genoeg waren stelt Paulus vervolgens nog een jongen voor, wiens vader – zo mogen wij veronderstellen – is overleden na hem tot de wettelijke erfgenaam van zijn bezit te hebben gemaakt. Omdat hij nog een jong kind is, wordt hij onder het beschermende toezicht van anderen geplaatst: “Zolang de erfgenaam onmondig is, verschilt hij in niets van de slaaf, ook al is hij heer van alles; maar hij staat onder voogden en beheerders tot aan de tijd, die door zijn vader is bepaald” (Gal 4:1,2, vert. P. Canisius). Evenzo werd het volk Israël onder het toezicht van de wet geplaatst: “Zo ook waren wij, toen we nog onmondig waren, als slaven onderworpen aan de leerbeginselen der wereld” (v.3). Het woord dat hier is vertaald met ‘leerbeginselen’, had eerst de betekenis van een rij letters in een alfabet, of getallen in een kolom, en bijgevolg ook de beginselen of eerste principes van een zaak. Het wordt daarom elders vertaald met: “het eerste onderwijs” (Heb 6:1).

Hagar en Sara

Paulus belicht tenslotte zijn verklaring van het verschil tussen het regime van de wet en de nieuwe heilstijd, die met Christus' komst en verhoging is aangebroken, met een beroep op de zinnebeeldige betekenis van de geschiedenis

van Abraham. Alle partijen in dit verschil van inzicht aangaande de verplichtingen van christenen, waren het eens over de fundamentele betekenis van de aartsvader Abraham in Gods heilsplan. Hun gezamenlijke uitgangspunt was: “Nu werden aan Abraham de beloften gedaan en aan zijn zaad” (Gal 3:16). De cruciale vraag is dan: wie worden als zaad gerekend? Abrahams eerste zoon, Ismaël, werd geboren langs de natuurlijke weg uit een slavin; maar zijn tweede op wonderbaarlijke wijze, toen Abraham en Sara op hoge leeftijd waren gekomen. Hierin ziet de apostel een leerzaam contrast tussen menselijke daden (die naar slavernij leiden) en de werking van Gods Geest (die vrijheid brengt). Ditzelfde contrast zet zich voort tussen het verbond dat in de Sinai werd gesloten – met zijn strenge voorwaarde: “indien u mijn verbond bewaart” – en de genadige belofte aan Abraham.

Met de komst van Christus wordt dit contrast tussen de slavin Hagar en de vrije Sara, evenals het contrast tussen het natuurlijke en het gelovige zaad, ook zichtbaar in het verschil tussen het “tegenwoordige Jeruzalem” – dat met zijn tempel en eredienst de hoofdstad was van het Jodendom in de gehele toenmalige wereld – en wat Paulus noemt “het hemelse Jeruzalem”. Jeruzalem was de moederstad van alle Joden die nog steeds hun heil zochten door middel van de wet van Mozes, alsof Christus niet gekomen was. De christenen echter hebben nu geen moederstad op aarde, maar boven in de hemel, waar “Christus is, gezeten aan de rechterhand van God” (Kol 3:1,2). Aan Hem geven zij hun loyale gehoorzaamheid, zodat Paulus kan zeggen: “wij zijn burgers van een rijk in de hemelen, waaruit wij ook de Here Jezus Christus als verlosser verwachten” (Flp 3:20). Zoals de schrijver van de brief aan de Hebreeënen zegt, zijn ze “genaderd tot de berg Sion, tot de stad van de levende God, het hemelse Jeruzalem ... tot God, de Rechter over allen ... en tot Jezus, de medelidende van een nieuw verbond” (Heb 12:22-24; 13:14). Joodse volgelingen van Christus hadden veel te verduren van het in Jeruzalem gezetelde Jodendom. De voorafschaduwning daarvan is te zien in de gespannen relatie tussen Ismaël en Isaak: “Maar zoals destijds hij, die naar het vlees verwekt was, hem, die naar de geest verwekt was, vervolgde, zo ook nu” (Gal 4:29). Vandaar dat er in de woorden “de zoon van de slavin zal in geen geval erven met de zoon van de vrije”, een krachtig vermaan lag zich af te scheiden van een volk, dat zo duidelijk te kennen had gegeven liever hun wet dan de Heiland te hebben. Met een laatste vaststelling van de vrijheid van christenen, rond Paulus zijn pleidooi af: “Daarom, broeders, zijn wij geen kinderen van een slavin, maar van de vrije” (Gal 4:31).

Zonen van God

Dat Paulus zo'n negatief en eenzijdig beeld geeft van de vroegere toestand van de Joden, in hun slaafse onderworpenheid aan de voorschriften van de wet van Mozes, zal zeker bedoeld zijn om zijn lezers te helpen hun nieuwe si-

tuatie in Christus beter in te zien. Dankzij wat Hij – door zijn leven van gehoorzaamheid en offerdood – bereikt heeft, genieten zijn volgelingen het voorrecht van zoonchap: “Maar toen de volheid van de tijd gekomen was, heeft God zijn Zoon uitgezonden, geboren uit een vrouw, geboren onder de wet, om hen, die onder de wet waren, vrij te kopen, opdat wij het recht van zonen zouden verkrijgen” (Gal 4:4,5). En nadat Christus de aanneming van zonen mogelijk had gemaakt, heeft God, die zijn Zoon had gezonden, ook de Geest van zijn Zoon gezonden: “En dat u zonen bent – God heeft de Geest van zijn Zoon uitgezonden in onze harten, die roept: Abba, Vader. U bent dus niet meer slaaf, maar zoon” (vzn. 6,7).

De uitstorting van de Geest op de Pinksterdag was het zichtbare bewijs dat Christus, volgens zijn belofte, tot zijn volk was gekomen. Voor Paulus' bekeerlingen in Galatië kwam het moment waarop Paulus als apostel zijn handen op gemeenteleden legde, waardoor ook zij de gaven van de Geest ontvingen, daarmee overeen. Het is met betrekking hierop dat hij schrijft: “Die u de Geest schenkt en krachten onder u werkt, doet hij dit ten gevolge van werken van de wet, of van de prediking van het geloof?” (Gal 3:5). Maar de ervaring van de Geest, de belevenis van directe gemeenschap met de Here die onder zijn volk aanwezig is – de vervulling van de belofte: “Ik kom tot u” – vindt plaats in het hart. De ontmoeting van de verhoogde Christus in de hemel met zijn dienaar op aarde, is een ontmoeting in het binnenste van Geest en geest: “Die Geest getuigt met onze geest, dat wij kinderen van God zijn” (Rom 8:16). Ook op deze plaats denkt Paulus aan de verandering van toestand die Christus tot stand bracht: “Want allen, die door de Geest van God geleid worden, zijn zonen van God. Want u hebt niet ontvangen een geest van slavernij om opnieuw te vrezzen, maar u hebt ontvangen de Geest van het zoonchap, door welke wij roepen: Abba, Vader” (vzn. 14,15). God heeft zijn liefde in Christus' dood bewezen. Een liefde die ook werkzaam is in de harten van allen die Hem als Heiland aannemen: “omdat de liefde van God in onze harten uitgestort is door de heilige Geest, die ons gegeven is” (Rom 5:5). Op een andere plaats schrijft de apostel over “de vernieuwing door de heilige Geest, die Hij rijkelijk over ons heeft uitgestort door Jezus Christus, onze Heiland” (Tit 3:5,6).

De nieuwe staat van de Geest

Tegenover de onmacht van een systeem van geboden om een zeer gewillig mens zijn begeerten te helpen overwinnen, en diens karakter te herscheppen tot de morele gelijkenis met zijn Schepper, stelt Paulus de vernieuwende kracht van de Geest. Typerend voor zijn tegenstelling tussen de wet en de Geest zijn de woorden: “wij dienen in de nieuwe staat van de Geest en niet in de oude staat van de letter” (Rom 7:6).

Wat de apostel bedoelt, blijkt uit de aanvulling op deze tegenstelling in zijn tweede brief aan de Korintiërs. In antwoord op degenen die zijn apostolaat en

arbeid in diskrediet willen brengen, verwijst de apostel naar het bestaan van hun gemeente. Een groep mensen die een radicale levensverandering hebben ervaren, en die daardoor getuigen van de werking onder hen van het nieuwe verbond: “daar u toont een brief van Christus te zijn, door onze dienst opgesteld, niet met inkt geschreven, maar met de Geest van de levende God, niet op tafelen van steen, maar op tafelen van vlees in de harten” (2 Kor 3:3). Paulus beschrijft zichzelf en zijn medewerkers daarom als: “dienaren van een nieuw verbond, niet van de letter, maar van de Geest, want de letter doodt, maar de Geest maakt levend” (v.6).

Dat Mozes, nadat hij met de Engel van het verbond had gesproken, zijn gezicht bedekte, zodat de Israëlieten de stralende heerlijkheid daarop niet zouden zien, was zinnebeeldig voor de noodzaak de Israëlieten te beschermen voor de openbaring van Gods heerlijkheid en de onmacht van het verbond dat daar werd gesloten. Hoe anders is de ervaring van mensen die tot de verhoogde Christus zijn bekeerd; want daardoor “wordt de bedekking weggenomen”. Want Hij is in de Geest teruggekomen tot zijn volk, en woont in de harten van zijn volgelingen: “De Here nu is de Geest; en waar de Geest van de Here is, is vrijheid. En wij allen, die met een aangezicht, waarop geen bedekking meer is, de heerlijkheid van de Here weerspiegelen, veranderen naar hetzelfde beeld van heerlijkheid tot heerlijkheid, immers door de Here, die Geest is” (vzn.17,18).

Mozes had de heerlijkheid van de Here gezien, en de aankondiging gehoord van Gods vergevensgezindheid en van Zijn verlossende eigenschappen: “barmhartig en genadig, lankmoedig, groot van goedertierenheid en trouw” (Ex 34:6). Met de komst en verhoging van Christus zijn die eigenschappen voor altijd in Hem volmaakt belichaamd, zoals de apostel Johannes getuigt: “wij hebben zijn heerlijkheid aanschouwd, een heerlijkheid als van de eniggeborene van de Vader, vol van genade en waarheid” (Joh 1:14). Een toespeling op de woorden: “groot van goedertierenheid en trouw”. Dankzij het getuigenis van apostelen, die de verheerlijkte Christus voor en na zijn verhoging hebben gezien, worden ook wij gebracht tot dit aanschouwen van Hem. En door Hem te zien, leren wij wie de Vader is: “Want de God, die gesproken heeft: Laat licht schijnen uit het duister, heeft het doen schijnen in onze harten, om ons te verlichten met de kennis van de heerlijkheid van God in het aangezicht van Christus” (2 Kor 4:6).

De Joden in de evangeliën, met hun obsessieve zorg voor alle kleinigheden van de wet, zijn als mensen die met oogkleppen op door het leven gaan. De christen daarentegen wordt aangespoord zijn blik te richten op zijn verheerlijkte Here in de hemel, die naar zijn dienaars op aarde komt om met hen te leven in dagelijkse vriendschap. Hun vrijheid is allesbehalve vrijzinnigheid, want er is geen plaats voor menselijke speculaties en bespiegelingen overeenkom-

stig de Griekse mentaliteit. Paulus keurt op felle wijze af wie in de gemeente van Kolosse door hun vrijzinnigheid tot afwijkende opvattingen van Christus' heilswerk zijn gekomen: "Ziet toe, dat niemand u meesleept door zijn wijsbegeerte ... als ingewijde in wat hij heeft aanschouwd, zonder reden opgeblazen door zijn vieselijk denken, terwijl hij zich niet houdt aan het hoofd ... al staat het in een roep van wijsheid met zijn eigendunkelijke godsdienst" (Kol 2:8, 18, 19 en 23). Met een toespeling op de verschijning van Gods heerlijkheid in Christus, "vol van genade en waarheid", vestigt de apostel de aandacht op Gods openbaring van Zichzelf in zijn Zoon: "Want het heeft de ganse volheid behaagd in Hem woning te maken ... in Hem woont al de volheid van de godheid lichamelijk" (Kol 1:19; 2:9).

Dankzij de geschriften van de apostelen hebben ook wij in deze tijd de gelegenheid de verheerlijkte Christus te leren kennen in een bestendige levengevende relatie. Daarom zouden we vol dankbaarheid behoren te zijn voor wat Hij is en wat Hij ter wille van ons doet, verlangend Hem in alles te behagen, in onze gebeden steun bij Hem zoekend voor de dagelijkse strijd tegen de zwakheid van onze menselijke natuur, in de overtuiging dat Hij met zijn volgelingen is. Zelfs in de beden die tot de Vader gericht zijn, is Hij Degene die ons hart doorzoekt en, wetende wat de geest in ons verlangt, in staat is dit te vertolken en bij de Vader voor ons te pleiten (Rom 8:26). "Christus Jezus is de gestorvene, wat meer is, de opgewekte, die aan de rechterhand van God is, die ook voor ons pleit. Wie zal ons scheiden van de liefde van Christus?" (Rom 8:34).

Wat zou het onverstandig zijn als de gelovigen in Galatië deze steeds opwekkende en opbeurende gemeenschap met de levende Heiland in de hemel prijs zouden geven, om terug te gaan tot de knechtende en verdoemende reeks geboden van de wet: "U zult" en "U zult niet"! Niemand begreep beter hoe noodlottig deze stap zou zijn, voor de Galaten maar nog meer voor Christus' gemeente in het algemeen, dan de vroegere Farizeeër die het leven onder de wet met buitengewone intensiteit had beleefd, maar die later kon zeggen: "Christus leeft in mij". Het is geen theoreticus, maar iemand met ervaring, die schrijft: "Opdat wij waarlijk vrij zouden zijn, heeft Christus ons vrijgemaakt. Houdt dus stand en laat u niet weer een slavenjuk opleggen" (Gal 5:1).

A.H.